MAKTABDA O‘QUVCHILARNI MUSTAQIL HAYOTGA TAYYORLASHDA OTA-ONALAR BILAN HAMKORLIK SAMARADORLIGINI OSHIRISH

Usmonova Aziza To‘lqin qizi,
A.Avloniy nomidagi pedagogik mahorat milliy instituti katta o‘qituvchisi
https://doi.org/10.5281/zenodo.17294511

Annotatsiya: *Ushbu maqolada ota-onalarning farzand tarbiyasidagi o‘rni, ularni ijtimoiy munosabatlarga va mustaqil hayotga tayyorlashdagi roli hamda maktab bilan samarali hamkorlikning ahamiyati yoritilgan. Shuningdek, bolalarda XXI asr ko‘nikmalarini – ya’ni tanqidiy fikrlash, ijtimoiy-kommunikativ salohiyat va raqamli savodxonlikni shakllantirishda oila-maktab hamkorligining o‘rni alohida ta’kidlangan. Maqolada ota-onalar uchun trening-seminarlar, resurs markazlari va raqamli platformalarni joriy etish bo‘yicha amaliy takliflar keltirilgan. Shu bilan birga, ota-onalarning pedagogik madaniyatini oshirish mexanizmlari ham tahlil qilingan.*

Kalit so‘zlar: *ota-ona, tarbiya, maktab bilan hamkorlik, mustaqil hayot, XXI asr ko‘nikmalari, tanqidiy fikrlash, raqamli savodxonlik, faol ota-onalar, kurslar, resurs markazi, raqamli platforma.*

Повышение эффективности сотрудничества со родителями в подготовке учеников к самостоятельной жизни в школе

Усмонова Азиза Тулкиновна,
старший преподаватель национального института педагогического мастерства имени А.Авлоний
azizausmonova2019@gmail.com
tel: +998909971685

Аннотация: *В статье рассматривается роль родителей в воспитании детей, их участие в подготовке к социальной жизни и самостоятельности, а также значение эффективного сотрудничества с образовательными учреждениями. Особое внимание уделено формированию у обучающихся навыков XXI века – критического мышления, цифровой грамотности, коммуникативной компетенции и умения решать проблемы. Представлены практические предложения по организации курсов для родителей, созданию ресурсных центров, родительских клубов и внедрению цифровых платформ. Также анализируются механизмы повышения педагогической культуры родителей.*

Ключевые слова: *родители, воспитание, сотрудничество со школой, самостоятельная жизнь, навыки XXI века, критическое мышление, цифровая грамотность, активные родители, курсы, ресурсный центр, цифровая платформа.*

Improving the effectiveness of cooperation with parents in preparing students for independent life at school

Aziza Tulkin kizi Usmonova,
Senior Lecturer at the A.Avloniy national institute of pedagogical excellence
azizausmonova2019@gmail.com
tel: +998909971685

Abstract: *This article studies the role of parents in child development, particularly their contribu-*

tion to preparing children for social integration, independent life, and collaboration with schools. It highlights the development of schoolchildren's XXIst-century skills – such as critical thinking, problem-solving, digital literacy, and social communication skills – through effective school-family partnerships. The article proposes practical recommendations including training courses for parents, the creation of resource centers and parent clubs, and the implementation of digital platforms. Mechanisms for improving parents' pedagogical culture are also discussed.

Keywords: *parents, upbringing, school collaboration, independent life, XXIst-century skills, critical thinking, digital literacy, active parents, training courses, resource center, digital platform.*

Bugungi kunda ijtimoiy hayot sur'atlari rivojlanib borishi, ta'limning xalqaro standartlarga muvofiq rivojlanishini talab qilmoqda. Bu jarayon, o'z navbatida, mamlakat mehnat bozorida sifatli kadrlarni tayyorlashga qaratilgan talablarga ta'sir ko'rsatmoqda. O'quvchilarni mustaqil hayotga tayyorlash, ularni kelajakdagi kadrlar sifatida shakllantirish uchun, XXI asr ko'nikmalarini rivojlantirish zarurati oshib bormoqda. Mazkur sharoitda, umumta'lim maktablarining faoliyati, o'quvchilarning ijodiy va mustahkam bilimlarini, shunga muvofiq ko'nikmalarini rivojlantirishga yo'naltirilgan. XXI asr ko'nikmalarining shakllanishi, tanqidiy fikrlash, muammolarni hal qilish, ijodkorlik va innovatsion yondashuvlar, shuningdek, axborot texnologiyalaridan samarali foydalanish kabi ijobiy xususiyatlarni o'z ichiga oladi. Bular, o'quvchilarni zamonaviy mehnat bozorining talablariga muvofiq tayyorlashda muhim ahamiyatga ega bo'lib, ta'lim sifatiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Tatbiq etilayotgan islohotlar va ta'lim strategiyalari, shunday holatda, maktablarning faoliyatida muhim o'zgarishlarni amalga oshirishda xizmat qilishi kerak. "Kelgusi avlod kelajakda hatto, bugungi kunda mavjud bo'lmagan kasblarda ishlaydi. O'quvchilarga nimani o'ylashi emas, qanday o'ylashni o'rgatishga ularni tayyorlash ta'limning oldida turgan bugungi kun talabidir. Shu sababli, ta'lim tizimlari o'quvchilarning o'z bilimlalarini qo'llash zarurligiga tobora ko'proq e'tibor qaratayotgani sababli, XXI asr ko'nikmalariga e'tibor kuchaydi. Ta'limda o'quvchilarda XXI asr ko'nikmalarining shakllanganligi nisbatan kam baholangan. Hozirda biz buni baholashga qay darajada erishayapmiz? Javobi oddiy: biz bunga deyarli erishmayapmiz. XXI asr ko'nikmalari nima? Ular XXI asrda muvaffaqiyatga erishish uchun zarur bo'lgan muhim hayotiy ko'nikmalardir. XXI asr ko'nikmalari bilimlar iqtisodiyotida eng ko'plab talab qilinadigan ko'nikmalardir"[1].

1-rasm. XXI asr ko'nikmalari.

Muallif tomonidan mazkur ko'nikmalar quyidagi 1-rasm orqali izohlanar ekan, bunda maktab o'quvchilari egallashlari va baholanishlari mumkin bo'lgan darajadagi ko'nikalar kiri-

tilgan. Maktabdan keyingi professional ta’lim bosqichlarida mazkur ko‘nikmalarni rivojlantirish talablari qo‘yila boradi. Shuningdek, muallif mazkur ko‘nikmalarni baholash tartibi (formativ, summativ baholash), uning Blum taksonomiyasi asosida baholashga qaratilgan topshiriqlar orqali amalga oshirilish taklifini kiritgan.

O‘quvchilarda XXI asr ko‘nikmalarini shakllantirishda, maktabning o‘ziga xos hamkorlik faoliyati muhim ahamiyatga ega. Oliy ta’lim muassasalari, mahalliy va xalqaro ta’lim tashkilotlari tomonidan tashkil etilgan turli anjuman va loyihalarda maktab o‘quvchilarining ishtirokini rag‘batlantirish, umumta’lim maktablarining tashabbusini kuchaytirish zarur. Bugungi kunda, maktab o‘quvchilarining maktabdan tashqari faolligini namoyon etadigan bunday jarayonlar, ko‘p hollarda, umumta’lim maktablari tomonidan emas, balki pulli ta’lim xizmatlari ko‘rsatuvchi tashkilotlar tomonidan amalga oshirilmoqda. Bu esa, jamoatchilikning umumta’lim maktablariga bo‘lgan talablarini sustlashishiga olib keladi. Umumta’lim maktablarining jamoatchilik talablariga mos ishlashining samaradorligi, ularning jamoatchilik oldidagi mavqeyi va imijini shakllantirishda muhim o‘rin tutadi. Shuningdek, maktab rahbari va pedagoglarning imijini shakllantirish, ta’lim xizmatlari ko‘rsatish samaradorligi, raqobatdoshligi va ta’lim muhiti sog‘lomligiga erishishda muhim mexanizmlarni tashkil etadi. Bular, umumta’lim maktabi imijini shakllantirishda hal qiluvchi ahamiyatga ega bo‘lib, maktabning ijtimoiy hayotdagi maqomini mustahkamlashda xizmat qiladi[4].

XXI asr ko‘nikmalarini shakllantirish – bu faqat bilim egallash emas, balki shaxsning mustaqil hayotga tayyorgarligi, ijtimoiy adaptatsiyasi va doimiy o‘zgarib boruvchi muhitda samarali faoliyat yuritish qobiliyatini rivojlantirishdir. Ushbu jarayon har bir insonning shaxsiy o‘sishi, ijtimoiy faolligi va mas’uliyat hissini shakllantirishda muhim bosqich hisoblanadi. Ayni vaqtda maktab tizimi nafaqat o‘quvchilarga akademik bilim berishni, balki ularni hayotda mustaqil ravishda harakat qilishga tayyorlashni ham o‘z oldiga maqsad qilib qo‘ygan. Maktabda bu jarayonda maktab bilan birga ota-onalarning roli va ular bilan hamkorlikni tashkil qilish masalasi alohida ahamiyat kasb etadi. Ota-onalar farzandlarining mustaqil hayotga tayyorgarligida asosiy tarbiyachilar bo‘lib, ularning vazifalarini aniq belgilash va maktab bilan samarali hamkorlik o‘rnatish lozim.

“Oilaning muhim ahamiyatga ega bo‘lgan yana bir vazifasi tarbiyalashdir. Bolalarning aqliy, jismoniy, axloqiy, estetik tarbiyasiga oilada asos solinadi. Oila inson deb ataluvchi binoni faqat poydevorini qo‘yish bilan cheklanmasdan, balki, uning so‘nggi g‘ishti qo‘yilguncha javobgardir. Ota-ona – san’atkor, bola – san’at asari, tarbiya jarayoni esa san’atning o‘zidir”[3]. O‘quvchilar oiladagi tarbiyaviy muhit orqali mustaqil hayotga ham tayyorlana boradilar, ularda ijtimoiy munosabatlarga kirisha olish ko‘nikmalari, shaxs sifatida shakllanish jarayonida oila muhitining ta’siri kuchli. “Chunki shaxsning ijtimoiylashuvi dastavval oilada amalga oshadi. Oiladagi tarbiya orqali shaxsga ma’lum bir siyosiy-g‘oyaviy dunyoqarash, axloqiy me’yorlar va xulq namunalari, jismoniy jihatlar singdiriladi”[3].

Ba’zi mutaxassislarning fikricha, “ota-ona tomonidan tarbiyaviy ta’sir o‘tkazishning asosiy usuli bu jazolash hisoblanadi, biroq, onda-sonda rag‘batlantirish usulidan foydalanilganda ham ma’naviy rag‘batlantirish imkoniyatiga ega bo‘lmaydi, munosabatdagi bunday noxushlik ota-ona ko‘zlagan tarbiyaviy maqsadni amalga oshirmaydi va past samara beradi. Buning oqibati natijasida, oila a’zolari o‘rtasida mehr-oqibat hissi nisbatan pasayadi. Ushbu paydo bo‘lgan salbiy nuqtayi nazar ota-onaga qo‘llaniladi.

Farzandlarda ota-onaga yaqinlik mehr-muhabbat hissi bir oz bo‘lsada kamayadi, keyinchalik bu tuyg‘u uzoqlashishi “begonalashish” tomoniga o‘sib o‘tadi. Oilaviy turmush munosabati ichida “liberal” (murosasozlik) toifasi ham ko‘zga tashlanib turadi. Oila davrasida ota yoki onaning murosasoz, ko‘ngilchan bo‘lishlik tashqi ko‘rinishidan iliq ruhiy iqlimini o‘ziga aks ettirganday bo‘lib tuyulsa-da, aslida unda hamjihatlik, o‘zaro tushunish yetishmaydi. Murosozlik tasirida farzandlar fe’l-atvorida munofiqlik, ikkiyuzlamachilik kabi illatlar tarkib topishi mumkin.

Ota-ona obro‘si oiladagi axloqiy tarbiyaning garovi hisoblanadi. Buyuk allomalarning mulohazalariga ko‘ra, tarbiyada hazilga yo‘l qo‘yuvchi jiddiylik hukm surishi lozim, lekin hamma ish hazilga, ermakka, sertakalluflikka, adovat, tirnoq orasidan kir izlashga aylanib ketmasligi kerak. Shu boisdan, muayyan pedagogik-ruhiyat qonun-qoidalariga rioya qilingan holda ota-onalar tarbiya tamoyillari, usullari, vositalari bilan qurollangandagina haqiqiy nazokatga va odobga erishish mumkin. Bu narsa ulardan chuqur izlanishlarni talab qiladi. Oilada farzandlarga tarbiyaviy ta’sir ko‘rsatishning iltimos, maslahat, ishontirishi, talab qilish, buyruq va tanbeh berish, jazolash, rag‘batlantirish singari qator usullaridan o‘z o‘rnida va me’yorida foydalanilmasa, ko‘zlangan maqsadga erishib bulmaydi”[2].

Umumta’lim maktablarida bugun maktab sinf rahbarlari va ota-onalar o‘rtasida o‘zaro hamkorlik ishlari turli ko‘rinishda aks etmoqda. Namunali hamkorlikda olib borilayotgan ishlar bilan birga o‘zaro kelishmovchilik holatlari ham tez-tez uchrab turibdi. Bunday holatlarning aksari o‘quvchilarning xulq-atvoridagi nomunosib hatti-harakatlar, ta’lim olishga nisbatan mas’uliyatsizlik, o‘quv darslaridan qoniqmaslik kabi bo‘lsa, ota-onalarning bunday holatda javobgarligi ikki baravar yuqori bo‘lishi lozim. Ammo, ba’zi ota-onalar tomonidan sinf rahbarlarga nisbatan qo‘pol va nohaq munosabatlar bo‘layotgani keng jamoatchilikning muhokama mavzusiga aylanmoqda. Bu holatda o‘qituvchining sha’ni muhokama markazida bo‘layotgani achinarli holat. Bu mamlakatimiz ta’lim tizimining ertangi mavqeiga salbiy ta’sir ko‘rsatishi mumkin. Shunday ekan, maktab sinf rahbarlari va ota-onalar o‘rtasidagi hamkorlik mezonlarini ifodalovchi, zaruriy qonuniy chora-tadbirlar kiritilgan dastur tuzilishi lozim. To‘g‘ri, aslida ham huquqiy va axloqiy munosabatlar ifodalangan hujjatlar mavjud, ammo, bir tizimga keltirilgan, aniq huquqiy munosabatlar ifodalangan dastur mavjud emas. Bunday dasturining yaratilishi va huquqiy hujjat sifatida tasdiqlanishi sinf rahbar va o‘quvchi, ota-ona hamkorligidagi barcha faoliyat ko‘rinishlarini o‘zida ifoda etishi, o‘qituvchining turli noqulay vaziyatlarga tushishidan, vazifasi doirasida muammolarga uchraganda o‘z-o‘zini himoya qila olishiga asos bo‘la oladi[5]. “Maktab muhiti ham ota-onalar ta’sirida shakllanadi. Yevropa va Osiyoning ko‘p davlatlarida o‘qituvchilarni sinf rahbari etib tayinlashadi. Ular sinfni yildan-yilga boshqarib boradilar. Sinf rahbarlari o‘z sinfidagi o‘quvchilar uchun javobgarlikni ma’lum darajada bo‘yinlariga oladilar va nafaqat o‘quvchilar, balki ularning ota-onalari bilan ham yaqindan aloqa o‘rnatadilar. Osiyoda ham, Yevropada ham o‘qituvchilar va ota-onalar o‘rtasidagi axborot almashinish, odatda, ijtimoiy tarmoqlar orqali amalga oshiriladi. Bu nafaqat ota-onalarni jalb qilishning yaxshi usuli, balki, ehtimol, undan ham muhimi, ota-onalar uchun o‘qituvchilarga to‘g‘ri keladigan shaklda hisob berish usulidir”[6].

Shunday ekan, ota-onalarning farzandini mustaqil hayotga tayyorlashda bir qator muhim vazifalari bor, bunda ota-onalarning mas’ullikni his qilishlari muhim va dolzarb masaladir. Ayni davrda ota-onalarning farzandga yondashuvlari murakkab kechayotganini ko‘p kuzatish mumkin. Bunda atrofdagi axborot ko‘lami

ta’sirlarning kengligi, mafkuraviy immunitetga ega bo‘lishning zarurati yuqoriligi seziladi. Axborot asrida ota-onalarning bolani shaxs sifatida shakllantirishdagi mas’ulligi yanada ortadi. Ta’sir psixologiyasiga ega bo‘lish talabi ortadi. Ota-onalarning tarbiyaviy faoliyati bolalarning shaxsiy rivojlanishi, ijtimoiy munosabatlarga kirishish qobiliyati va mas’uliyatli shaxs sifatida shakllanishida muhim pedagogik va psixo-sotsiologik omil sifatida namoyon bo‘ladi. Ushbu jarayonda turli xil yondashuvlar – xususan, gumanistik, faoliyatga yo‘naltirilgan, shaxsga yo‘naltirilgan va tizimli yondashuvlar qo‘llaniladi. Mazkur yondashuvlar bolalarda ijtimoiy kompetensiyalar, faol fuqarolik pozitsiyasi, mustaqil fikrlash va shaxsiy mas’uliyat tuyg‘usini shakllantirishga xizmat qiladi. Quyida ayrim tarbiyaviy yondashuvlarga misollar keltirib o‘tamiz.

Mas’uliyatni tarbiyalash. O‘quvchilarda mas’uliyatni tarbiyalash hayotiy ko‘nikmalar ichida muhim o‘rin tutadi. Farzandning o‘z harakatlari uchun mas’uliyatni anglashini shakllantirish – mustaqillikning muhim asosidir. Ota-onalar bolalarini qarorlar qabul qilishda, xatolardan saboq olishda qo‘llab-quvvatlashi kerak. Bu ularning mustaqil fikrlash va muammolarni hal qilish qobiliyatini rivojlantirishga yordam beradi;

Mehnat va intizomni o‘rgatish. Kundalik vazifalarni bajarishda intizom va samarali vaqt boshqarish ko‘nikmalarini rivojlantirish muhim. Ota-onalar farzandlarini uy ishlariga jalb qilish, ularga vazifalarni o‘z vaqtida va sifatli bajarishga o‘rgatishlari lozim;

Muloqot va muammolarni hal qilish ko‘nikmalarini shakllantirish. “Ota-ona farzandlarining savoliga javob berishi uchun ozgina vaqt ajratsa ham bolalarning ehtiyojini qondiradi, ham ularga kerakli e’tiborni ko‘rsatgan bo‘ladi. Siz bugun e’tiborsiz qoldigan bola, ertaga ulg‘ayib siz kabi bee’tibor va loqayd inson bo‘ladi”[7]. Muloqot va muammolarni hal qilish ko‘nikmalarini shakllantirishda oilada ochiq va samimiy muloqot muhitini yaratish zarur. Ota-onalar farzandlariga o‘z his-tuyg‘ulari va fikrlarini erkin ifodalashga, nizolarni tinch yo‘l bilan hal qilishga o‘rgatishi kerak;

Hayotga zarur ko‘nikmalarni shakllantirish. Mustaqil hayotda kerakli bo‘lgan ko‘nikmalar – pulni boshqarish, uy ishlarini bajarish, qo‘l mehnati va boshqalarni ota-onalar farzandlariga bosqichma-bosqich o‘rgatishi lozim;

Ruhiy qo‘llab-quvvatlash. O‘quvchilar mustaqillikka intilayotganda turli qiyinchiliklarga duch keladi. Bu paytda ota-onalar ruhiy yordam ko‘rsatishlari, farzandlarning o‘z-o‘zini qadrlashini oshirishlari kerak.

Maktab va ota-onalar o‘rtasida samarali hamkorlikni tashkil etish ta’lim-tarbiya jarayonining muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. Ammo amaliyotda ayrim ota-onalarning maktab hayotidan uzoqlashishi, pedagogik jamoa bilan tizimli va maqsadli aloqalar o‘rnatishda qiyinchiliklar mavjudligi kuzatilmoqda. Bu kabi muammolar natijasida ota-onalarning bola tarbiyasi faoliyatida muayyan murakkabliklar vujudga keladi va bu holat farzandning ijtimoiy-psixologik rivojlanishiga salbiy ta’sir ko‘rsatishi mumkin. Ota-onalar bilan hamkorlikni yo‘lga qo‘yishda bir necha qadamlar belgilanadi:

ma’lumot almashishda faol bo‘lish, maktab va ota-onalar o‘rtasida muntazam uchrashuvlar, seminarlar va treninglar tashkil etish zarur. Bu uchrashuvlar orqali o‘quvchilarning rivojlanish jarayonlari va ularning mustaqillik darajasi haqida axborot almashiladi;

maslahatlar va psixologik yordam ko‘rsatish tizimini yo‘lga qo‘yish, ota-onalar uchun pedagoglar va psixologlar bilan maslahatlashish imkoniyatini yaratish muhim. Bu ularga farzand tarbiyasidagi muammolarni hal qilishda yordam beradi;

hayotga tayyorgarlik kurslari tashkil qilish, maktabda hayotga zarur ko‘nikmalarni

o‘rgatuvchi maxsus kurslar tashkil etish va ota-onalarni ham bu jarayonga jalb qilish lozim. Bu ota-onalarga farzandlarining rivojlanishiga ta’sir ko‘rsatish imkonini beradi.

hamkorlikda ijtimoiy loyihalarni amalga oshirish, maktab va oila birgalikda ijtimoiy, madaniy va amaliyotga yo‘naltirilgan loyihalar uyushtirishlari mumkin. Masalan, ko‘ngillilik ishlari, madaniy tadbirlar yoki oilaviy uy ishlari.

ma’naviy va axloqiy tarbiya yo‘nalishida ishlash, oila va maktabda bir xil ma’naviy va axloqiy qadriyatlarni tarbiyalashni muvofiqlashtirish orqali o‘quvchilarning mustahkam ma’naviy asosga ega bo‘lishi ta’minlanadi.

Yuqorida keltirilgan ilmiy fikrlar va kuzatuvlar asosida quyidagi amaliy takliflarni ilgari surish mumkin:

1. “Mustaqil hayotga tayyorgarlik” mavzusida ota-onalar uchun kurslar tashkil etish. Ota-onalarning pedagogik va psixologik bilimlarini mustahkamlash, shuningdek, farzandlarini mustaqil hayotga tayyorlash bo‘yicha zarur amaliy ko‘nikmalarni berish maqsadida maxsus kurslar tashkil etish zarur. Bu kurslar:

• onlayn va oflayn formatlarda o‘tkazilishi mumkin;

• turli yoshdagi bolalar uchun tarbiya usullari bilan tanishtiradi;

• qiyin vaziyatlarda bolalarga qanday yordam berish kerakligini o‘rgatadi;

• ta’lim muassasalari, mahalliy hokimiyat organlari va nodavlat, notijorat tashkilotlar hamkorligida tashkil etilishi mumkin.

2. Maktab qoshida ota-onalar uchun resurs-maslahat markazi tashkil etish. Maktablarda ota-onalar uchun maxsus metodik-resurs markazlarini tashkil etish:

• tarbiya, ta’lim, bola psixologiyasiga oid adabiyotlar bilan ta’minlash;

• psixolog, ijtimoiy pedagog va maslahatchilar xizmatini yo‘lga qo‘yish;

• maqsadli maslahat va seminarlar o‘tkazishni tashkil etishni o‘z ichiga oladi.

Bunday markazlar ota-onalarning farzand tarbiyasidagi o‘rnini mustahkamlaydi, ularni bilim bilan qurollantiradi va pedagoglar bilan hamkorlikni kuchaytiradi.

3. “Ota-onalar ko‘pincha farzandlari uchun namuna bo‘lib xizmat qilishlari kerak. Bola bundan saboq olishi uchun halollik, bag‘rikenglik, tadbirkorlik, har bir ishni puxta qilish, boshqalarga hurmat kabi ijobiy qadriyatlarni namoyish etish juda muhim”[8]. Ota-onalarning o‘z farzandlariga namuna bo‘lishlarida maktabda “Faol ota-onalar klubi”ni tashkil etish. Maktab va ota-onalar o‘rtasidagi aloqalarni mustahkamlash, ota-onalarni maktab hayotiga jalb qilish maqsadida “Faol ota-onalar klubi”ni tashkil etish maqsadga muvofiq. Ushbu klub:

• ma’naviy-ma’rifiy tadbirlar, davra suhbatlari va seminarlar o‘tkazadi;

• ota-onalar tajriba almashadigan maydon sifatida xizmat qiladi;

• bolalar uchun namunaviy faoliyat ko‘rsatadigan ota-onalarni rag‘batlantiradi.

4. Uy sharoitida farzandning mustaqilligini qo‘llab-quvvatlash tizimini yo‘lga qo‘yish. Farzandning rivojlanishida oila muhitining o‘rni beqiyos. Shunga ko‘ra, uydagi tarbiya jarayonida bolaning:

• uy ishlarida qatnashishi;

• mustaqil qaror qabul qilishi;

• moliyaviy savodxonlik, vaqtni boshqarish, shaxsiy gigiyena kabi hayotiy ko‘nikmalarni o‘rganishiga imkon yaratish;

• uy vazifalariga ongli yondashuvni shakllantirish bo‘yicha ota-onalarga tavsiyalar tayyorlash kerak.

5. Tarbiya va psixologiya bo‘yicha muntazam seminar va treninglar o‘tkazish. Ota-onalarning farzand psixologiyasi, yosh davr xususiyatlari, stress holatlarini yengish usullari,

jinoyatchilikning oldini olish va axloqiy tarbiya kabi mavzularda bilim olishi uchun muntazam ravishda:

• pedagog va psixologlar ishtirokida ochiq darslar, amaliy mashg‘ulotlar tashkil etish;

• ijtimoiy tarmoqlarda video-ma’ruzalar, vebinarlar uyushtirish;

• turli uslubiy qo‘llanmalar tarqatish;

Bu kabi tadbirlar ota-onalarning pedagogik madaniyatini yuksaltirishga xizmat qiladi.

6. Ota-ona va maktab o‘rtasidagi aloqalarni raqamlashtirish – onlayn platformalar va mobil ilovalar yaratish. Bugungi raqamli davrda maktab va ota-onalar o‘rtasida samarali aloqalarni ta’minlash maqsadida:

• maktabning rasmiy veb-sayti orqali individual kundalik, xabarlar, uy vazifalari va maslahatlar uzatish;

• maxsus mobil ilovalar orqali ota-onalarga farzandining ta’lim jarayoni haqida ma’lumot taqdim etish;

• savol-javob, maslahat va fikr almashish funksiyalari orqali muloqotni kuchaytirish mumkin.

Xulosa sifatida aytish mumkinki, maktabda o‘quvchilarni mustaqil hayotga tayyorlashda ota-onalarning roli juda katta. Ular farzandlarining shaxsiy, ijtimoiy va ma’naviy rivojlanishida asosiy tarbiyachi hisoblanadi. Shu sababli, maktab va oila o‘rtasida samarali hamkorlikni yo‘lga qo‘yish zarur. Ota-onalarning vazifalarini aniqlash va ular bilan muntazam muloqot qilish orqali o‘quvchilarning mustaqillik darajasini oshirish mumkin. Bu esa, kelajakda ularning hayotda muvaffaqiyatga erishishiga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati

1. Abdullayev F.R. O‘quvchilarda XXI asr ko‘nikmalarining shakllanganligini baholash//Pedagogik va psixologik tadqiqotlar. – Toshkent, 2023. №1.

2. Ishanova M. Oila pedagogikasi. O‘quv qo‘llanma. – Andijon: 2019. 91-94-b.

3. Shoumarov G‘.B., Haydarov I.O., Sog‘inov N.A.va b. Oila psixologiyasi. – Toshkent: “Sharq” 2011. 52-53-b.

4. Usmonova A. Umumta’lim maktablari imijini shakllantirishda o‘quvchilarni mustaqil hayotga tayyorlash masalalari//Mug‘allim həm үzliksiz bilimlendirio‘. – Nөkis: 2024. 87-b.

5. Usmonova A. Umumta’lim maktablari imijini shakllantirish mexanizmlarini shakllantirish mexanizmlari. O‘quv qo‘llanma. – Тошкент: “Ulug‘ so‘z”, 2023. 98-99-b.

6. Andreas Shlyayxer. “Jahon miqyosidagi ta’lim: XXI asr maktab tizimini qanday barpo etmoq kerak?” – Toshkent: “Zamin Nashr”, 2022. 122-b.

7. TilavovA. “Bolalarga gap uqtirish san’ati”. – Toshkent: “Sano-standard”, 2018. 9-b.

8. Mahkamova Z., Quronov M., Abduramanov X. – Toshkent: “Mahalla va oila”, 2024. 37-b.